

LÄNSSTYRELSEN
Älvsborgs län
Miljö och planenheten

BESLUT

Datum

Diarienummer

1994-06-16

231-2854-94
85-206

Handläggare, direktval
Robert Andersson
Tel 0521—270170

Se sändlista

BILDANDE AV NATURRESERVATET BASTÅSEN

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Baståsen
Kommun	Åmål
Socken	Ånimskog
Läge	Sluttning vid västra stranden av sjön Ärr ca 20 km SV om Åmåls tätort
Kartblad	Topografiska kartbladet 9C NV Ekonomiska kartbladet 092 71
Gräns	Innerkanten av den kraftiga streckade linjen på beslutskar- tan, bilaga 2
Fastighet och ägare	Vingnäs 1:35, staten är ägare genom naturvårdsfonden
Areal	4,8 ha
Vegetationstyp	Ädellövskog 4,8 ha
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

Översiktlig beskrivning av området

I den branta sluttningen från Baståsen ner till sjön Ärr finns ett smalt band av lerskiffer nedanför den markerade kvartsitryggen. Här växer ett stort bestånd av lind, som är unikt för länet. Förutom lind förekommer alm, lönn, hassel m fl trädslag. Ädellövskogsbeståndet utgör en numera mycket ovanlig naturtyp med stora biologiska värden.

Lövskogsbeståndet har betydelse för många sällsynta växter och djur. Av den rika örtfloran kan nämnas myskmadra, vårärt, tandrot, strutbräken och hässlebrodd. I synnerhet lavfloran är rik och här växer flera sällsynta och hotade arter som örtlav, grynig gelélav, blylav och jättelav. Den senare har här sin näst

Postadress
Länsstyrelsen i Älvsborgs län
Miljö- och planenheten
462 82 Vänersborg

Besöksadress
Drottninggatan 2

Telefon
0521-27 0000

Fax
0521-2701 96

Postgiro
3 51 85-8

rikaste förekomst av de 14 lokaler som finns i landet. Den är också fertil vilket endast konstaterats från ytterligare en plats. Jättelaven är klassad som akut hotad (hotkategori 1).

Utöver denna finns ytterligare två lavar inom hotkategori 1 (akut hotad), en inom kategori 2 (sårbar) och en inom kategori 4 (hänsynskrävande).

Här förekommer även flera sällsynta och hotade sniglar och snäckor (landmollusker) som är beroende av skog med lång kontinuitet. Den kalkhaltiga jordmånen och höga luftfuktigheten i området utgör en förutsättning för den mycket art- och individrika landmolluskfaunan. Med 32 arter av snäckor och fem av sniglar utgör Baståsens lindbestånd en av Dalslands förnämsta lokaler för dessa djur.

Planering

Området har i länets naturvårdsplan bedömts ha högt naturvärde på grund av de biologiska värdena. Naturreservat anges som lämplig skyddsform för lindskogen vid Baståsen.

1986 uppmärksammades området genom upptäckten av flera sällsynta och hotade lavar.

Baståsen ligger inom riksintresse (NP 11) för naturvård. Inom riksintresseområdet finns framträdande exempel på dalformationens berggrund och många olika och opåverkade naturtyper.

I lövskogsinventeringen för Åmåls kommun har området naturvärdesklass I.

I översiktsplanen för Åmåls kommun anges området som värdefullt naturområde.

Ärendets beredning

Frågan om reservatsförordnande aktualiserades senast 1986 inom länsstyrelsen under med anledning av en skrivelse från floravårdskommittén vid Sveriges lantbruksuniversitet, Databanken för hotade arter, där länsstyrelsen uppmärksammades på den hotade och skyddsvärda lavfloran.

Dalslands Botaniska förening yrkade i brev den 7 januari 1987 att länsstyrelsen skulle skydda området genom reservatsförordnande pga områdets stora lindbestånd med rik ört- och lavflora.

I PM den 18 oktober 1990 föreslog länsstyrelsen att åtgärder i form av markägarkontakter, värderingar mm skulle vidtas i syfte att förvärva det aktuella markområdet.

Värderingen var klar i februari 1992. Den 25 januari 1993 gjordes den slutgiltiga överenskommelsen om fastighetsreglering varvid området förvärvades av staten.

Förslag till beslut med skötselplan remitterades den 8 mars 1994 till bl a Åmåls kommun, Naturvårdsverket, Skogsvårdsstyrelsen och tidigare ägaren Acke Hallén. Samtliga inkomna yttranden tillstyrker reservatsbildningen.

Områdets betydelse och behov av skydd och vård

Området är botaniskt och växtgeografiskt intressant genom den stora förekomsten av lind, en rik örtflora och en synnerligen stor och individrik förekomst av akut hotade och sällsynta lavar och landmollusker. Flera av arterna är beroende av lång skoglig kontinuitet.

Det sammanhängande lövskogsområdet i ett i övrigt barrdominerat landskap

är mycket viktig som livsmiljö för ett stort antal hotade arter. Det gäller bl a många insekter, landlevande snäckor, lavar, mossor och svampar. Det stora inslaget av döende och död ved är viktigt för artrikedomen.

Floran är känslig för ingrepp och störningar i skogen. Området bör förbli orört och skyddas från alla typer av ingrepp.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer att ett bevarande av Baståsen som naturreservat medför en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning i enlighet med naturresurslagens bestämmelser.

Med avvägning mellan berörda allmänna och enskilda intressen anser länsstyrelsen att naturreservatet bör bildas med den avgränsning och de bestämmelser som anges nedan.

Länsstyrelsens beslut

Området som avgränsas med innerkanten av en streckad linje på bifogad karta (bilaga 2) bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur med bl a ett stort sammanhängande lindbestånd som utgör livsmiljö för en rik och utrotningshotad flora och fauna. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (NVL) området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara Baståsen.

Ändamålet med reservatet skall vara att skydda och bevara ett ädellövbestånd som domineras av lind och som hyser en rik flora och fauna med bl a flera akut hotade och sällsynta lavar och mollusker.

Föreskrifter för naturreservatet

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ NVL och 9-10 §§ naturvårdsförordningen (NVF) att följande föreskrifter samt bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skall gälla.

A. Föreskrifter enligt 8 § NVL om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom reservat

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra byggnad, anordning eller anläggning;
2. anlägga väg eller stig;
3. dra fram mark- eller luftledning;
4. gräva, borra, spränga, schakta, tippa eller fylla ut;
5. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, matjord eller torv;
6. anlägga nytt dike eller rensa befintligt dike;
7. använda kemiskt bekämpningsmedel eller växtnäringssämne;
7. kalavverka, gallra, röja eller utföra annan skogsvårdande åtgärd;
8. bedriva täkt av lav eller mossor;
9. samla in växt- eller djurart;
10. ta bort dött träd eller vindfälle;
11. framföra motordrivet fordon;
12. kalka;
13. jaga annat än älg och rådjur.

B. Föreskrifter enligt 9 § NVL om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att

följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet, nämligen

1. gränsmärkning av och upplysning om naturreservatet.
- C. Föreskrifter enligt 10 § NVL om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. tälta och övernatta;
 2. klättra i boträd;
 3. göra upp eld;
 4. gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris, örter, mossor eller lavar;
 6. samla in växt- eller djurart;
 5. snitsla spår eller ordna orienteringskontroll;
 7. framföra motordrivet fordon.
- D. Föreskrifter med stöd av 9 § NVF rörande naturvårdsförvaltningen av naturreservatet
1. Länsstyrelsen skall vara naturvårdsförvaltare.
 2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa nedanstående skötselplan. Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska utredningen.

Enligt 37 och 38 §§ NVL gäller bland annat att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 eller 10 § samma lag kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktigas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 39 § NVL vid vite förelägga honom att rätta vad olovligen skett. Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos kronofogdemyndigheten få handräckning för att åstadkomma rättelse.

./. Skötselplanen omfattar dels denna textdel, dels bifogade skötselplanekarta. Planen upprättades under 1994.

Syftet med naturvårdsförvaltningen: Bevara och skydda det unika lindbeståndet så att dess botaniska och zoologiska värden bevaras.

Beskrivning av befintliga förhållanden

Naturförhållanden

Geologi och topografi

Baståsens naturreservat är beläget i en brant östsluttning ned mot sjön Ärr. Höjdskillnaden från sjön och upp till krönet av bergskanten är över 50 meter. Jordtäcket är tunt men rikt på sten och småblock.

Berggrunden inom reservatet ingår i dalformationens bergarter och utgörs här av kalklerskiffer. Branten är en del av en markerad förkastningslinje som förskjutit dalformationens lagerserie flera kilometer. Bergarten innehåller en del kalk som gör den lättvittrad och därmed ger en näringsrik jordmån vilket ger förutsättningar för en rik flora. PH-värdet i markens förnalager har uppmätts till över pH 7, vilket är bland de högsta kända värdena i ädellövskogar på Dalformationen. Det slutna krontaket tillsammans med framsippande vatten i sluttningen bidrar till att skapa en hög och för växtligheten gynnsam luftfuktighet.

Strax söder om naturreservatet utbreder sig ett stort kvartsitområde inom vilket Sörknattens naturreservat ligger. Kontrasten mellan Sörknattens karga växtlighet och Baståsens ädellövskog är mycket påtaglig. Kvartsitens ekonomiska betydelse märks påtagligt genom det gamla kvartsitbrottet som ligger strax intill Baståsen.

Flora och fauna

Trädskiktet domineras av medelgrova lindar med inslag av alm, lönn, ask, björk och gran men även ek, sälg och asp. Brakved, skogstry, olvon, hägg och hassel växer spridda i området. På bergkrönet förekommer enstaka idegranar.

Det finns gott om lågor och även en del högstubbar i olika dimensioner och nedbrytningsstadier av lövträd som bär tydliga spår av hackmärken från hackspett. Föryngringen är sparsam och består mest av lönn. Runt lindbeståndet är skogen avverkad och på dessa hyggen dominerar unga lövträd och hassel. Norr om lindbeståndet och på platån väster om branten sker dessutom en stark föryngring av lind från äldre nedhuggna lindar.

Fältskiktet är ställvis glest med inslag av blåsippa, myskmadra, lundgröe och vårärt. Bitvis är marken bar. I gläntor nära krönet finns fläckar med lingon omväxlande med fläckar av gräs och backsmultron. Vissa ytor domineras helt av tuvor av skogssvingel. Längre ned i branten växer strutbräken, hässlebrodd och tandrot. Kal tallört växer också i området.

Lavfloran är rik och här växer flera sällsynta och hotade arter som örtlav (*Lobaria virens*), grynig gelélav (*Collema subflaccidum*), blylav (*Degelia plumbea*) och jättelav (*Lobaria amplissima*). Den senare har här sin näst rikaste förekomst i landet. Andra förkommande arter är lunglav (*Lobaria pulmonaria*), skinnlav (*Leptogium saturninum*), fjällig gytterlav (*Pannaria leucophaea*), torsklav (*Peltigera aphtosa*), havstulpanlav (*Thelotrema lepadinum*) och lavarna *Catillaria sphaeroides* och *Leptogium teretiusculum*.

Baståsen är en av de artrikaste lokalerna i Dalsland för landlevande

mollusker. Vid olika undersökningar har framkommit att det här finns 32 olika arter av snäckor och fem av sniglar. Många av de påträffade arterna är krävande och sällsynta och indikerar lång skoglig kontinuitet. Bland annat förekommer *Ena obscura* (tornsnäckor), *Oxychilus cellarius* (glanssnäckor), *Aegopinella nitidula* och *Macrogastra ventricosa* (spolsnäckor). Den senare är en mycket sällsynt och krävande ädellövsöksart med nordgräns i Dalsland.

Orsaken till den mycket art- och individrika molluskfaunan står att finna i de stabila fuktighetsförhållanden och långa kontinuitet som råder i förnaskiktet.

Tidigare markanvändning och kulturhistoria

Marken kring naturreservatet har utnyttjats för traditionellt skogsbruk. 1951 utfördes en avverkning av ca 90 m³ sk lövved som delvis berörde lindbeståndet. Virket användes för tillverkning av "vattentät cement" i en fabrik vid södra änden av sjön Änimmén. Under andra världskriget högs under vintrarna brännved i branterna ned mot sjön Ärr. Virket transporterades i en träränna ned till sjöisen.

Strax söder om reservatet förekom kalkbränning i mindre skala. Kalken användes för vitmening av bl a spisar.

I området har förr skett insamling av bast vilket även framgår av namnet Baståsen.

Omfattande röjning av ungträd har skett utanför reservatet närmast sjöstranden.

Strax norr om området finns en sänka genom vilken en provisorisk skogsbilväg schaktats fram på 1980-talet. Den går ned mot sjön och har enligt uppgift utnyttjats för timmertransport ned till sjön Ärr i samband med en avverkning. Kvartsitbrytningen väster om naturreservatet startade i slutet av 1960-talet och upphörde i slutet av 80-talet.

Litteraturförteckning

Hultengren, S & Proschwitz T von. 1988. Lindsåsen på Baståsen. Natur på Dal, årgång 14, nr 1, s. 25-33.

Hulting, J. 1900. Dalslands lafvar. Bihang till K. Sv. Vet.-Akad. handlingar, Bd 26 Afd III no 3. Stockholm.

Larsson, K-H. 1991. Lövsågar i Ämås kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län. Rapport 1991:3.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1976. Natur i Älvsborgs län. objekt 27 s. 82,257 och 274.

Proschwitz, T. von. 1980. Bidrag till kännedom om Dalslands landmolluskfauna. Göteborgs Naturhistoriska museum. Årstr. 23-31.

Proschwitz, T. von. 1985. Projekt Dalslands landmolluskfauna - en kort presentation. Natur på Dal, årgång 11, nr 1, s. 17-23.

Muntlig information från Daniel Högfeldt, Ämåsskog, angående tidigare markanvändning.

DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

Hävd av skogsområdet

Beskrivning: Se ovan.

Mål: Skogen skall utvecklas fritt.

Riktlinjer: Inga skogliga åtgärder skall vidtas. Vindfällan skall ej upparbetas. Dock får träd som hamnar utanför reservatet upparbetas. Veden från dessa placeras inom reservatet.

ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Tillgänglighet - friluftsanordningar

Beskrivning: Reservatet utgörs av en mycket brant östsluttning ned mot sjön Årr vilket gör det mycket svårtillgängligt. Området nås till fots via den bilväg som går norrut från Vingnäsudden mot Byn. Vägen är avstängd med vägbom men en mindre parkering och informationstavla hörande till Sörknattens naturreservat finns 400 meter söder om Baståsens naturreservat.

Mål: Reservatet skall vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet utan att särskilda anordningar vidtas.

Riktlinjer: Reservatets primära syfte är att bevara områdets vetenskapliga värden varför inga åtgärder utöver gränsmarkering skall utföras.

Renhållning

Naturvårdsförvaltaren skall upprätta avtal med Åmåls kommun för renhållning i området.

Parkering

Parkeringsplats finns söder om området vid norra entrén till Sörknattens naturreservat. Avtal med markägaren bör kompletterats till att även gälla Baståsens naturreservat.

Information

Information om objektet lämnas på informationsskylten vid norra entrén till Sörknattens naturreservat. Kart- och textinformation samordnas för de båda naturreservaten. Skyltens placering framgår av skötselplanekartan. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Utmärkning av naturreservatets gräns skall utföras enligt svensk standard (SIS 03 15 22). Naturvårdsförvaltaren svarar för utmärkningen.

TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren svarar för tillsyn.

DOKUMENTATION

Naturvårdsförvaltaren dokumenterar utförda åtgärder, kostnader för och finansieringen av naturvårdsförvaltningen samt förhållanden som hotar naturreservatet.

FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Ekonomisk utredning

Länsstyrelsen har gjort en ekonomisk utredning, daterad 1994-03-04, av beräknade kostnader för naturvårdsförvaltningen för perioden 1994-2004. Utredningen biläggs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

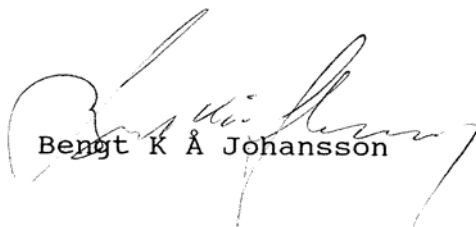
Bekostas av staten: Utmärkning av naturvårdsobjektets gräns, framställning och utplacering av informationsskylt, tillsyn samt eventuell övrig skötsel.

./. Hur man överklagar, se bilaga (formulär 2).

Beslut i ärendet har fattats av länsstyrelsens styrelse.

I styrelsens beslut har deltagit landshövdingen samt ledamöterna Arne Bengtsson, Gunnar Enggist, Sven Ingvar Eriksson, Ingvar Karlsson, Solveig Kjörnsberg, Lars-Olof Karlsson och Lars-Gerhard Westberg samt ersättarna S Gunnar Peterson och Fanny Rizell.

1 den slutgiltiga handläggningen har deltagit länsrådet Åkerlund, byrådirektören Andersson, föredragande, biträdande miljövårdsdirektör Schafferer, miljövårdsdirektören Enander, miljö- och planenheten samt länsassessorn Josefson, förvaltningsenheten och överlantmätaren Dalbert, överlantmätarmyndigheten.

Bengt K Å Johansson

Robert Andersson

Bilagor:

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Sändlista
4. Besvärshänvisning
5. Skötselplanekarta
6. Ekonomisk utredning